het woord wordt gegeven, is billijk, is zelfs noodig. Maar dat — waar het op de praktijk der waarheid aankomt — eene overdadige bloemlezing wordt gegeven uit de werken van Gereformeerden, Roomschen, Symbolisten, Millenisten, Ethischen, Wesleijanen, Methodisten en nog anderen, brengt te weeg dat zij, die niet met oordeel des onderscheids kunnen lezen, zeer gemakkelijk in verwarring kunnen geraken, vooral omdat ook hierin door het onderscheiden standpunt der bewerkers, geen éénheid van methode kon gevolgd worden.

Hierin is veel waars.

De eerste druk was te overladen, en in zich-zelve te ongelijk. De geachte eerste uitgever Ds. Van Lingen, drukte op zijn werk te veel het stempel af van den overgang, dien hij zelf onder het bewerken van het confessioneele naar het Gereformeerde standpunt maakte.

Daardoor sprak er te weinig eenheid uit de toelichting, en dit verwarde het recht verstand der Schrift bij het gebruik.

Toch zal het ook aan Ds. Van Griethuysen niet gelukken, om dit euvel geheel te boven te komen.

Dächsel was nu eenmaal *niet* Gereformeerd, en zijn werk is niet in een Gereformeerde Bijbelverklaring om te setten. Ook wat we nu ontvingen toont dit.

Wat b.v. bij Lev. 18 : 18 wordt opgemerkt, is in zijn strekking niet onjuist, maar beroept zich feitelijk alleen op wat de »Evangelische kerken," d. i. de Luthersche kerken van Duitschland op dit oogenblik erkennen.

Toch is Dächsel nog vergelijkenderwijs het beste wat te bieden valt. Henry en Stackhousen is te duur en te verouderd.

En daarom bevelen ook wij deze uitgave aan, in de stille hoop, dat het Ds. Van Griethuysen in toenemende mate gelukken zal, het Gereformeerde in de Bijbelverklaring meer tot zijn recht te laten komen, en onder voorbehoud, dat onze predikanten er bij hun bediening van het Woord niet op afgaan, maar wat Dächsel zegt eerst toetsen aan de kantteekeningen en aan wat Calvijn zegt.

KUYPER.

Voor Kootwijk's Scholen.

Ontvangen door Ds. HOUTZAGERS, van Mej. A. v. d. V. te Zwartsluis *f* 2.50; X. Y. Z. te O. *f* 1.

Uit de Pers.

In de *Zuid-Holl. Kerkbode* schrijft Ds. Sikkel:

Ongetwijfeld ligt ook thans evenals in de dagen waarvan Haggai spreekt: *de oorzaak van den socialen nood* in de schuld tegenover den Heere en zijne kerk. en is geen afwending te wachten dan in den weg, in Haggai 1 en in Maleachi 3 aangewezen. En in dien weg moeten zij, die God vreezen, voorop gaan: *er moet daarin bij Gods volk bekeering komen.*

Zeker, er is een *beginsel* van bekeering, maar in plaats dat men zich daarover verblijdt, beklaagt men zich en beklaagt men het volk, dat er voor de Heere gegeven moet, neen *mag* worden. En *zoo dreigt het beginsel te sterven inplaats van door te werken.*

Zeker, de klacht is rechtmatig: slaten aan de gereformeerde kerken hare rechtmatige goederen worden teruggegeven, die thans door een instelling der overheid wederrechtelijk worden gebruikt en misbruikt in den dienst van leugen en halve waarheid"; — nog eens de klacht is rechtvaardig en wij stemmen geheel met haar in. *Zoolang deze gewrevel uit Nederland niet weggedaan is, zal ten oordeel Gods blijven liggen.* — maar we mogen die klacht *niet* gebruiken, om daardoor onze bekeering in deze zaak uit te stellen of ons daarover te beklagen. Neen *dan nog liever die goederen, die ons geroofd zijn, gemist en tot God geklaagd, maar ons tegelijk bekeerd* en weer eerst *geseerd* voor den Naam en zaak des Heeren en der ellendigen, — en dan om zijn zegen weer voor huis, arbeid en maatschappij gebeden

Er leven er tal in de gereformeerde kerken, die zich hierin *niet bekeren* en zich voor hun doen met een bagatel voor kerk, school en armen er afmaken, — of die als ze waarlijk meer dan hun tienden brengen, zich er over beklagen inplaats van zich er in te verheugen.

Dat zijn bannen in het leger.

Zoo wordt 's Heeren gunst afgekeerd.

In verband hiermee deelen we mee wat Ds. Feringa in de *Zuider Kerkbode* schrijft:

In verscheidene kerken wordt geklaagd over geldelijken achteruitgang. De uitgaven blijven of klimmen; maar de inkomsten nemen af. Hierin ligt iets verontrustends Niet in het verminderen van geldelijke bedragen; want God is rijk genoeg; ten zoolang de God van Elia nog leeft, zijn er desnoods nog raven of weduwe spijskamers. Niet dus, omdat vermindering van inkomsten bij vermeerdering van uitgaven gebrek zou doen vreezen. Maar wel, omdat hierin zekere wereldgelijkvormigheid openbaar wordt.

Veler maatschappelijke welvaart vermindert en nu verminderen ook de gaven voor Kerken, Zending, School en Barmhartigheid. Zij moesten echter juist vermeerderen, nu God het ontbouden der tienden komt beroeken. Nu toch heeft het al den schijn, alsof het oude domme bijgeloof weer opleeft, dat men van geven naar Gods gebod arm worden zou! In lijnrechten strijd met Maleachi 3!

De ervaring leert het anders! Nog voor eenigen tijd herinnerde „De Barmhartigheid" aan de volgende mededeeling van George Müller:

Eene kreupele en zwakke vrouw die vroeger niet wist hoe aan haar brood te komen en nu gedurende 19 jaren de gewoonte had gehad, om, naarmate de Heere haar zegende, voor Hem iets af te zonderen, begon met een zeer klein deel; zij gaf voor zijne weeshuizen één stuiver in de week; maar God zegende haar beplanten van een stukje land met aardappelen op zulke wijze, dat zij in 1858/120. aan aardappelen bezat! Nu gaf zij een halven stuiver elken dag, dus 3½ stuiver in de week en aan het einde van 1859 had zij *f* 180 aan aardappelen. In 1860 gaf zij twee maal zooveel als het vorig jaar en bezat aan het einde van het jaar *f* 250. In 1861 gaf zij dagelijks 10 cents of 70 cents in de week, en hare bezitting was aan het einde van 1861 tot *f* 560.

Gedurende het jaar 1862 gaf zij dagelijks 15 cents en aan het einde van dat jaar had zij *f* 540. In 1863 gaf zij 20 cent dagelijks en had zij aan het einde *f* 756. Gedurende het jaar 1864 was deze arme kreupele in staat om 30 cent dagelijks te geven, en aan het einde van het jaar had zij weder meer dan in het begin, want toen bezat zij aan varkens en aardappelen *f* 900. In 1865 vermeerdde zij hare bijdrage tot 40 ct. per dag, en hare bezitting aan het einde van dat jaar was toen *f* 1032 In 1866 gaf zij 50 cent per dag en hare bezitting was vermeerderd tot *f* 1116 Gedurende 1867 gaf zij 60 ct per dag, en nu bezat zij aan het einde des jaars *f* 1600. Toen zij mij schreef, ging zij altijd vooruit, altijd meer gevende. De reden, dat ik dit zoo nauwkeurig opgeef, is om te toonen, hoe waar God is in de uitspraken van Zijn Woord. waarvan ik er nu uit zooveleu slechts één zal aanhalen: »Geeft en u zal gegeven worden eene welgeschudde en gedrukte en overloopende maat. Want met dezelfde maat, waarmede Gij meet zal u weder gemeten worden" (Lukas 6 : 38).

Waarom wij dit woord van George Müller — waaraan men 2 Corinthe 8 en 9, Maleachi 3, enz kan toevoegen — overnemen? Om te herinneren, dat men van geven naar Gods gebod niet arm wordt. Men bedenke wel waarom, en waaraan men geeft. Maar vreze dan ook niets!

Wie zou geven *om* op bovengenoemde wijze rijk te worden zou verarmen. Immers hij gaf niet aan God, maar dreef met God handel. Maar wie geeft om Gods wil, dien mag deze herinnering de vreeze wegnemen, dat 't hem zou schaden.

Geeft dan den Heere!

Kerk, Zending, Diakonie, Onderwijs en Philantropie, willen zich met het aan Hem overbrengen van uw gaven belasten.

We voegen hier alleen nog bij: Zal de zegen niet uit het geven geroofd worden, dan moet het *zooveel mogelijk zonder medewetten van menschen* alleen *voor den Heere* geschieden.

Och, dat het ons allen luste!

Vinde dit goede woord zijn weg tot veler hart.

Zoovelen liggen gebonden aan hun klein Mammontje en kunnen er maar niet blijmoedig afstand van doen.

Ze laten anderen *dubbel* betalen, om er zelf met *half* betalen af te komen.

Als de Overheid op aarde *dwingt*, om al hooger belasting te betalen, volgen ze gedwee; maar als Koning Jezus hun de eere gunt, om in vrijheid te geven, houden ze de hand op de kist.

De aanmerking, waarop onze leader doelt, kwam voor in de *Overijselsche Kerkbode*, en luidde aldus:

De *Zuider Kerkbode* bevat het volgende stukje van broeder Feringa, dat wij met instemming overnemen: het luidt:

Zending onder Israël.

In het »Kerkblad" worden de collecten en gaven, bijeengebracht voor de Zending onder de Joden, steeds verantwoord als te zijn bijeengebracht voor de Zending onder Israël.

Hiertegen bestaat bij sommigen bezwaar. Zij meenen toch, dat Israël iets anders beteekent dan de Joden. Zij lezen in Gods Woord, dat na den Pinksterdag met Israël de Kerke Gods bedoeld wordt. En zij meenen, dat zij voor wie gecollecteerd wordt en giften verzameld worden, niet zijn Israël, maar *de Joden.*

Wij zijn het met hen eens en zouden dan ook liever boven de verantwoording der collecten zien geplaatst »Zending onder de Joden" inplaats van »Zending onder Israël."

De Generale Synode deputeerde dan ook niet een viftal broeders voor de Zending onder Israël, maar, blijkens de Acta *voor de Zending onder de Joden.*

Het zal goed zijn als het spraakgebruik van het »Kerkblad" hier in overeenstemming wordt gebracht met de Acta der Generale Synode

F.

Het is noodig dat men leere verstaan dat aan de Joden volstrekt niet het recht toekomt op den naam Israël. Het Israël Gods, is *Christus Kerk.* Zoo is het gedurende alle eeuwen geweest. De *vleeschelijke afstamming* uit Abraham maakte op zichzelf genomen iemand niet een lid van *Israël*, maar de *geestelijke* kinderen van Abraham, den vader der geloovigen, behooren tot het zalige *Israël.*

De vleeschelijke afstammelingen van Abraham zijn joden, en kunnen zelfs *niet meer geschand worden in het verbond* der genade. Zij zijn de afgehouwen tak. zij zijn uitgevallen. De joden *onzer dagen* kunnen zich *in geen enkel opzicht* sieren met den naam van het volk Gods. Zij zijn het niet. Wel heeft de Heere onder hen, evenals onder de heidenen en mohamedanen zijne uitverkorenen ten leven; maar eerst wanneer zij openbaar worden en door den heiligen doop worden ingelijfd in het verbond, *kunnen wij ze rekenen tot Israël.*

Opmerkelijk is dat ook in de oude bedeeling, toen Gods Kerk stond onder Abraham's afstammelingen, en het joodsche volk, naar den aard dier bedeeling *Israël* mocht worden genoemd, toch naar Gods Woord alleen *zijn volk* dat volk was, waarvan de heilige apostel zegt: God heeft zijn volk niet verstooten, *hetwelk Hij te voren gekend heeft.* (Rom. 11 : 2).

Het stuk is van Dr. S. te H.

KUYPER.

Officieele Berichten.

(*Met verkorting uit het Kerkblad van 10 Febr.*)

Verslag van de Vergadering der Classis Ommen, gehouden 25 Januari 1893.

Na de gewone openingswerkzaamheden en het uitbreugen der rapporten wordt het onderzoek naar art. 41 der Dordtsche Kerkenorde ingesteld. Daaruit blijkt, dat in alle kerken, éene uitgezonderd, de zaken een regelmatigen gang hebben. Verder valt nog op te merken, dat in een der kerken naar aanleiding der vereeniging een scheurkerk is ontstaan, en dat in een andere een beginsel van geestelijke opwekking is waar te nemen. Zoo verblijdend als het laatste voor de vergadering is, zoo smartelijk het eerste, al is het cijfer dergenen, die zich ontrokken hebben, betrekkelijk niet groot. Nog blijkt uit het onderzoek, dat waar twee kerkeraden zijn, althans de eerste stappen op den weg naar ineensmelting worden gedaan. Ernstig vermaant de Praeses om, wat zelfverloochening er ook geëischt worde, dien weg te vervolgen, tot het doel is bereikt.

Als plaats van samenkomst voor de volgende vergadering wordt den Ham aangewezen. Roepende kerk is de kerk van den Ham.

— —

Verslag der Classicale vergadering van Groningen 26 Jan. 1893.

Het Concept: Huishoudelijke regeling voor de Classis Groningen wordt met eenige wijziging aangenomen. De beoordeeling van het Concept-Reglement op de kerkvisitatie bleef bij algemeene beschouwingen. Het werd verdaagd. Evenzoo het: Rapport der Classis Deputaten ter aanwijzing tot plaatsen, waar nog geen Gereformeerde Kerkeraad is, van de kerken, welke voor die plaatsen te zorgen hebben. Het bericht, dat Zuidbroek zijn vroeger verzoek, om onder hulpbehoevende kerken opgenomen te worden, terugneemt, wordt voor kennisgeving aangenomen. De predikbeurten in de vacatures Groningen A en Zuidbroek worden geregeld. Inzake Adorp wordt besloten, daarop later terug te komen. Deputaten voor noodlijdende kerken kunnen wegens omstandigheden nog geen volledig verslag geven. Daarom verdaagd.

— —

Verslag van de Vergadering der Classis Klundert op 31 Januari 1893 te Klundert.

Lang wordt gesproken over Kerkeraadsformatie te Breda. Eindelijk na mededeeling der gewisselde stukken en na mondelinge inlichtingen besluit de Classis, Deputaten voor Inw. Zend. enz. uit te noodigen aan Breda eenige inlichtingen te verschaffen, en voorts (op voorstel van Ds. Feringa) Ds. H. J. Binnema tot Consulent te vragen — waarin deze bewilligt — en hiertoe het naar de Vereenigingsvoorwaarden II, 4, noodige verzoek te richten tot de Classis 's-Hertogenbosch. Gerapporteerd wordt nu door Deputaten inzake de archieven. Na de Pauze worden alle archieven tot één gemaakt en ter bewaring gegeven aan de vereenigde kerk van Klundert.

Na de Pauze komt in behandeling een voorstel tot reorganisatie van den arbeid der Inwendige Zending en Bijbelcolportage. Overeenkomstig een voorstel van Ds. Feringa moet dit eerst om advies aan de betrokken Deputaten gezonden. Daarna voluit op het agendum der volgende Classe vermeld en aan de andere Classis toegezonden.

Na voorlezing der Acte van Ineensmelting van Klundert A en B, wordt de ineensmelting dezer kerken bekrachtigd.

Bij de rondvraag naar Art. 41 K. O. heeft Klundert een drietal vragen, waarbij Klundert gemachtigd wordt tot de noodige maatregelen ter samenroeping der a.s. Partic. Synode. Moerdijk ontvangt belofte van hulp doordien men 1. het recht om één extra collecte uit te schrijven aan de betrokken Deputaten verleent; en 2. hun opdraagt den steun der gezamenlijke kerken te vragen. Ook van Willemstad wordt een vraag besproken.

— —

Verslag van de Vergadering der Classis Utrecht en Wijk, gehouden te Utrecht op Woensdag 1 Februari 1893.

Inzake den veldddienst in den kampementen wordt besloten, een schrijven te richten tot de Deputaten voor de correspondentie met de hooge Overheid, teneinde door hunne bemiddeling te verkrijgen zulk een wijziging van het kampreglement, waardoor aan militairen die tot de Geref. kerken behooren, vrijheid en gelegenheid wordt verzekerd, zich des Zondags en op algemeen erkende Chr. feestdagen, naar de Geref. kerk, in de nabijheid van 't kamp gelegen, te begeven, om de godsdienstoefeningen bij te wonen. Alsmede dat er op eventueel verzoek van de Geref. Classis, waarbinnen het kamp gelegen is, ook voor Gereformeerden een predikstoel in het kamp worde beschikbaar gesteld, teneinde evenals de Hervormden en Roomschen, daar godsdienstoefening te kunnen houden.

Tot Deputaten voor de kerkvisitatie worden benoemd Ds. v. Minnen en Ds. Barger, secundus Ds. Klaarhamer. Tot deputaten ter regeling van de vacaturen en consulentschappen: Ouderling v. Dijk en Ds. Adriaanse. Tot het maken van de noodige schikkingen bij de aanvrage van eenige Classicaal examen: Ds. Schock en Ds. Klaarhamer. Tot het afgeven en goedkeuren van attesten aan inkomende en vertrekkende Dienaren des Woords: Ds. v. Minnen en Ds. Klaarhamer. Voor de Noodlijdende kerken Ds. Bouma en Ds. Hartwigsen. Voor onvoorziene openvallende vacaturen en consulentendienst Ds. Hartwigsen. Om toezicht te houden op de leer en wandel van oefenaren: Ds. v. Minnen en Ouderling Barneveld. Als Actuarius wordt aangewezen Ouderling v. Beeck Calcoen.

De kerk van Driebergen wordt aangewezen als saamroepende kerk voor de e. v. Classis Verg., die D. V. op den eersten Woensdag in Mei te Driebergen zal gehouden worden.

— —

Verslag van de Vergadering der Classe Kollum, gehouden den 2 Februari 1893 te Drogeham.

Bij monde van Ds. H. Dam brengen de Visitatoren verslag uit wat betreft de kerken in het zuidelijk deel der Classe; het verslag aangaande de kerken in het noordelijk deel wordt uitgesteld tot eene volgende vergadering. Naar aanleiding van dit verslag wordt breedvoerig gesproken over de wijze van samenvoeging in sommige kerken; aan al de kerken wordt aanbevolen te waken, dat de dienst der barmhartigheid niet mocht inzinken, maar heerlijk opbloeien. Over de gewoonte, dat in eene kerk de namiddagdienst op den dag des Heeren vervangen werd door een Zondagsschool, spreekt de Classe een afkeurend oordeel uit. De kerk van Drachten brengt verslag uit over het tot openbaring komen der kerk te Boornbergum en Kortehemmen. Hieruit blijkt, dat de kerk van Drachten, ziende den grooten nood te Boornbergum en omstreken en in aanmerking nemende de begeerte door ongeveer 80 huisgezinnen op de vorige Class. verg. genit en de liefde voor deze zaak in den laatsten tijd geopenbaard, meent aan de Class. verg. te moeten adviseeren, dat men besluite tot de instelling der ambten en diensten te Boornbergum. Nadat ook nog een bestaande Commissie uit Boornbergum gehoord was, besluit de Classe aan de kerk van Drachten op te dragen de verdere leiding der zaak op zich te nemen en tot het instellen van de ambten en diensten te B. over te gaan, zoo er zich geen nieuwe bezwaren meer opdoen.

Naar aanleiding van de instructie van Opeinde—Nijega ontspint zich een niet onvruchtbare discussie over de zoogenaamde doopleden. De Classe meent aan de kerk van Opeinde—Nijenga te moeten antwoorden, dat zij met de doopleden, die uit de Synodale genootschapskerk begeeren over te komen, handelen moet naar de beginselen. welke aangegeven zijn in de bepalingen der Generale Synode, betreffende de overkomst van leden uit andere genootschappen of kerkengroepen. Aan de kerk van Gerkesklooster wordt geantwoord, dat onders, die tegen het zevende gebod gezondigd hebben, als zij hun kind ten doop presenteeren, voorat van deze zonde belijdenis behooren te doen; de forme laat de Classe aan het oordeel des Kerkeraads.

Vergadering van het Moderamen der Deputaten voor de Zending onder Mohammedanen en Heidenen, op Maandag 20 Februari a. s., des voormiddags om 11 uur in het Kerkeraadsgebouw, Ammanstraat, Rotterdam.

Namens den Voorzitter,
FERINGA, *Scriba.*

Klundert, Febr. 1893.

Buitenland.

Frankrijk. Een stichtelijke samenkomst van rechtzinnigen en liberalen.

In het kerkgebouw der Gereformeerden te Nîmes vereenigden zich den 23sten Januari een 12 à 1400 personen. Een dertigtal predikanten waren opgekomen. Met welk doel? De openingswoorden van den heer Dardien, voorzitter der vergadering, zullen het verklaren. Deze leeraar zette toch uiteen dat deze samenkomst geheel en al in overeenstemming was met de traditie der Geref. kerk van Nîmes, die altijd erkend had dat de liberale en rechtzinnige richtingen wettig recht van bestaan hadden in de Gereformeerde kerk. Paulus, aldus betoogde de heer Dardien, wilde de eenigheid des Geestes bewaren door den band des vredes. Eenheid in de leer is onmogelijk in eene kerk waarin men vrij onderzoek wil. De ware eenheid is die van de liefde en van het christelijk gevoel. De heer Dardien wilde een der moeilijkste en duisterste stukken van de dogmatiek behandelen en zal zijne hoorders daartoe saamroepen. Maar inmiddels was het mogelijk om gemeenschappelijk aan het heil der zielen te arbeiden.

Na dit woord toog men ook aan het werk om Gods koninkrijk uit te breiden, achtereenvolgens namen de heeren Chabas, Winault, Trial en Rabut het woord. Men had zich voorgenomen om te spreken over Joh. 3 : 1—18. De predikant Chabas van Bezier begon met de noodzakelijkheid van een nieuwe geboorte aan te toonen. Uit het korte verslag dat van deze samenkomst gegeven werd in een der Fransche bladen, konden wij niet opmaken of deze spreker het woord wedergeboorte in den schriftuurlijke beteekenis opvatte, of dat hij de beteekenis daarvan verwaterde.

Daarna nam de predikant Winault het woord, die den nadruk legde op de noodzakelijkheid van het berouw, betoogende dat de zonde opstand is, die de rebellen doet veroordeelen. Zeker in tegenspraak met hetgeen het liberalisme leert, stelde de spreker, dat wij niet verantwoordelijk zijn aan ons geweten, maar aan God. Zonder Jezus Christus is de zonde onherstelbaar en is de zondaar veroordeeld en der wanhoop overgegeven. Het geloof in de vrije genade, werkt niet onzedelijk, gelijk sommigen beweren, maar wekt vroeging en brengt berouw voort.

De heer Trial van Nimes besprreekt daarna de vraag: »hoe men gered zal worden." Men moet eerst in zich zelven het instinct der volmaaktheid opwekken en Jezus Christus beschouwen. Daarop zal de aspiratie naar de volmaaktheid en het gevoel van zonde volgen Hij wees daarbij op de gelijkenis van den verloren zoon, en drong ook aan op de noodzakelijkheid van een oogenblikkelijke bekeering, tevens de zonde brandmerkende en zijn hoorders tot zelfverloochening vermanende. Uit dit woord van den heer Trial is duidelijk den moderne te proeven, gelijk in dat van den predikant Minault, den verwaterden rechtzinnige.

De rede van den predikant Trial maakt, naar wij vermoeden, een ongunstigen indruk op sommige hoorders, vandaar dat de laatste spreker, de heer Rabut, predikant te Nimes, noodig vond om op de bekeeringen der hoetvaardige zondares, van Zacheus, van Simon Petrus en van den moordenaar aan het kruis te wijzen. Hij achtte het ook zijne roeping zijne hoorders te vermanen om het geneesmiddel (voor de doodelijke krankheid der zonde) niet in zich zelven te zoeken maar in God en in het kruis van Christus.

En wat zegt nu de *Eglise Libre* van deze samenkomst, waarvan dat blad een verslag per telegraaf ontving? »Men gevoelde dat zij, die deze samenkomst organiseerden, elkander kennelijk wederkeerig concessiën gedaan hadden. Immers de leerstukken van de verzoening, van de rechtvaardigmaking door het geloof werden met stilzwijgen voorbijgegaan. Maar toch, niettegenstaande dat men allerlei voorzorgsmaatregelen nam en men van beide zijden alles deed om elkander niet te kwetsen, kwamen zich toch twee richtingen, twee opvattingen, twee onderscheidene geesten te openbaren."

Hiermede zijn wij het geheel eens. Maar na eenigen tijd zal het gezien worden, dat de moderne orthodoxie steeds meer naar het modernisme overhelt, en dan zal men het moeten belijden dat men niet als »evangelischen" of als rechtzinnigen naar vereeniging met modernen of liberalen zocht, maar dat men in beginsel tot het liberale kamp behoorende, voeling zocht met hen die de lijnen hunner moderne gevoelens meer consequent doortrokken.

Wij vermoeden dat dergelijke samenkomsten als te Nimes gehouden worden, om al wat in Frankrijk Protestant heet, weder onder eene officieele synode te vereenigen.

Wij achten dit een zeer betreurenswaardig feit en blijven te vergeefs uitzien naar een principieel verzet tegen een streven, dat eindigen moet op de verwoesting der Gereformeerde kerken in Frankrijk.

Merkwaardig is het hoe een Fransch blad de *Protestant Valentinois* in een artikel over de geloovigen in de verstrooiing oordeelt over de pogingen die door allerlei vereenigingen in het werk gesteld zijn om de Fransche bevolking tot het Protestantisme over te halen. Genoemd orgaan zegt daarvan: »Men heeft naar nieuwe arbeidsvelden omgezien, waarop men zich eertijds met zekere gretigheid wierp. Men heeft voor die werken belangrijke offers gebracht. Men heeft zich laten inpakken door schijnbaar schitterende resultaten, maar waarvan op den duur niets is blijven staan. Men heeft met spoed groote dingen willen tot stand brengen en dikwijls heeft men niets gedaan. Men weet geen regel of verhouding in zijne sympathiën en in zijne offers te houden. Men heeft gezondigd door den grondslag niet goed te leggen. Men heeft niet begrepen, dat het de eerste plicht was om de kerk zelve te bewaren en te versterken, om te arbeiden aan haar herstel en aan het dichten van hare bressen, en dat de zekerste manier om dit te doen, hierin bestaat, was te waken over elk van hare leden en hen te gaan zoeken die verloren gaan."

Maar dan zal het noodig zijn, dat het brood van Gods heilig en onfeilbaar Woord aan de schare weder voorgezet worde. Het evangeliseeren met een halfevangelie onder eene bevolking die in conflict kwam met haren bisschop en die om den bisschop een Protestantsch evangelist laat spreken, geeft geen vruchten. Het geld aan zulke evangelisatiën uitgegeven is eenvoudig weggeworpen.

Verwekke de Heere ook in Frankrijk mannen die medelijden hebben met het gruis van Zions muren.

Door het Panama schandaal is de pauselijke politiek ten oprichte van Frankrijk eenigermate in de klem geraakt. De Roomschen die op uitnoodiging van den paus zich nedergelegd hebben bij de Fransche republiek, hebben zich gedrongen gevoeld om, nu de corruptie in regeerende kringen in den laatsten tijd zich zoo vreeselijk openbaarde, tot den paus de vraag te richten, wat hun nu te doen stond? Zeker wilde men van den paus weten of men nu nog mocht voortgaan, een republiek te steunen, waarvan de leiders in getale bleken, omkoopbaar te zijn. De paus antwoordde, dat de Fransche Roomschgezinden zich rondom de bestaande regeering moesten blijven scharen, terwijl hij te kennen gaf, dat de vereeniging met de tegenwoordige regeering, het eenige middel is om den vrede op het gebied van den godsdienst, de eendracht onder alle burgers, de eerbied voor het gezag, gerechtigheid in het openbare leven te herstellen.

Dit advies kan alleen gegeven zijn, wanneer de paus niet aan de mogelijkheid denkt van een coup d'état, die door den een of anderen pretendent of gelukzoeker kan worden ondernomen. Het komt ons voor, dat wanneer van daag of morgen een krachtige hand naar de teugels van het bewind greep, deze niet op veel tegenstand zou hebben te stuiten.

WINCKEL.

John Wesley.

Aan Spurgeon's nagedachtenis.

V.

In den beginnen preekten de Wesleys van de kansels der kerken. Doch langzamerhand werden de kerken voor hun gesloten. De fout lag hier aan beide zijden. In de eerste tien jaren sprak Wesley steeds ten gunste van leerstellingen, buitensporige leerstellingen waren het, welke hij zelf later weer liet varen, en die in scherpe tegenstelling waren met de leer der Staatskerk. Pas had hij zich losgemaakt van eene theologie, die een zonderling mengsel bleek te zijn van Moravische, Lutherische en Calvinistische leerstellingen, of op vele kansels werd hem volgaarne wederom toegang verleend. Zijn leven lang bleef hij de vriend van de uitstekendste leden der geestelijkheid. Zijn prediken werd gesanctioneerd door verscheidene aartsbisschoppen en bisschoppen. Ook heeft nog geen dier hoogeerwaarde mannen", zoo schrijft hij zelf, »mij ooit berispt bij gelegenheid van een der vele gesprekken, die ik met hen heb gevoerd. Alleen aartsbisschop Potter zeide eens: »Die menschen behooren niet thuis in ons kerkgenootschap"; maar zij hebben veel goeds gedaan en ik bid God, hun zijn onmisbaren zegen te schenken". Ook ontving Wesley van deze prelaten steeds goeden en vriendelijken raad, velen stonden hem toe, in hunne diocesen te preeken, en bisschop Lowth was zoo zeer met hem ingenomen, dat hij eens tot hem zeide: »Mijnheer Wesley, moge ik hiernamaals aan uwe voeten nederzitten!" Toen buiten Londen de toegang tot de kansels hem werd ontzegd, was juist de reden van die uitsluiting het scherpe contrast, dat zijne leer met den toestand des godsdienstigen levens rondom hem vertoonde. Het gevaar was niet, dat de kerk *hem*, maar dat hij de kerk in den ban zoude doen. De *Dissenters* vooral waren zijn meest verwoede vervolgers. Zij strooiden het gerucht uit, als zoude hij door Spanje bezoldigd worden; terwijl op vele plaatsen de predikanten dezer secte zich op de bitterste wijze tegen hem uitlieten, en het volk tegen hem opstookten.

Wesley was bijna tot het einde zijns levens een getrouw zoon der kerk, en hij stierf zooals hij geleefd had, als een der kerk toegedaan aanhanger. Hij omschrijft het doel van zijn Genootschap als te zijn een poging, om overal leven te wekken, en dit zegt hij zullen wij niet kunnen doen, wanneer wij eene afgescheidene secte vormen. Hij heeft ook nooit den wensch doen kennen, dat een van zijne volgelingen met de kerk zou breken. »Indien," zoo zeide hij, »de Methodisten de kerk verlaten, dan had ik liever, dat mijne vrienden de Methodisten verlieten, en de kerk getrouw bleven. Blijkbaar is het echter, dat zijn eigen wijze van optreden, de breuk onvermijdelijk moest maken. Door dat hij eigenmachtig de bisschoppelijke functie der priesterwijding op zich nam, werd ongetwijfeld de scheuring slechts eene kwestie van tijd.

Er zijn echter bewijzen te over voorhanden, dat hij later berouw heeft gehad over het tot priester wijden zijner predikers. Bovendien moeten wij niet vergeten, dat hij die macht uitoefende op grond van de schijnrede, dat de Apostolische successie werd voortgezet in de priesterschap, zoowel als in het Episcopaat, en ook op grond der Presbyteriaansche theorie, dat presbyter en bisschop één zijn.

De gevolgen van Wesley's buitensluiting van de kansels, gedurende de periode van 1739—1747, waren talrijk en gewichtig. Een der eersten was, dat hij gedrongen werd tot preeken in het open veld, tot hagepreeken. De resultaten waren verrassend, en geheel onverwacht. Hij en zijne volgers verzamelden een zoo talloos gehoor om zich heen, dat geen tempel door menschenhanden gebouwd, hunne gemeente zou hebben kunnen bevatten. Wesley was niet zoo'n overweldigend meester van het woord als Whitefield, die hartstochtelijke redenaar, wiens stem, blik en gehoor, duizendtallen ketenden aan de plek waar hij sprak, en die tranen te voorschijn wist te roepen, in de oogen van de ruwste en meest verstokte zondaars. Wesley is koeler, of liever minder vurig temperament, en zijn onverstoorbare kalmte, scherpe en puntige geestigheid, stempelden hem meer tot een eminent bestuurder, dan tot een uitstekend redenaar. Toch sprak hij met een gedrongenheid en een gespierdheid; een majestueuzen ernst, een helder geloof en een diepte van innige liefde tot God en den naaste, zoo groot, dat de indruk, dien hij op zijn gehoor teweeg bracht, hoewel minder levendig, toch wellicht duurzamer was, dan die van Whitefield's woord. Terwijl Whitefield na een vurige rede zat te snikken als een kind, steeg Wesley kalm op zijn hit en reed heen, om weer te preeken, naar een ander dorp. Luider en luider begon zijn stem dan ook te weerklinken; men *moest* naar hem luisteren, en weldra drong ze door tot in de meest verwijderde hoekjes van Engeland. Toen hij in zijn geboorteplaats Epworth niet in de kerk mocht preeken, nam hij zijns vaders grafgesteente tot kansel, en verkreeg een gehoor om zich heen, »zooals Epworth nog nooit te voren had gezien."

Vijftig jaren lang trok deze onvermoeide apostel van stad tot stad, van dorp tot dorp, en toerde de gemoederen des volks tot in de diepste schuilhoeken. Door sneeuw en regen, storm en onweer, legde hij jaarlijks duizenden mijlen af, en preekte niet zelden vijf malen op één dag. Over de veenachtige moerassen van Yorkshire, over de sombere wateren van Cornwall, door de eenzame gebergten van Wales, droeg hij het vurige kruis des Evangelies, om in stallen, in herbergen, op kerkhoven, op marktpleinen, in straten en stegen, de leer des berouws en des persoonlijken geloofs te verkondigen.

Gwennap Pit, nabij Redruth, in Cornwall, een ontzaglijk groot rond amphitheater, trapsgewijze uitgehouwen in 't rotsgesteente van den bodem, en dat 30 000 personen kon bevatten, was zijne kathedraal!

Zijne wapenbroeders en medestrijders ontvielen hem de een voor de andere na, door den dood; doch steeds arbeidde de bejaarde patriarch door; met onverflauwden ijver schreed hij op zijn »heimatloze" en moeilijke levensbaan voort.

Met alle denkbare laster en vervolging had hij eerst te kampen. Hij en zijne volgelingen werden voorgesteld en behandeld, als dolle honden, als papisten, als Jacobieten; steenen, stokken, vuil werden hun naar het hoofd geslingerd; veile personen werden afgehuurd, om hen van hun preekgestoelte af te brul-